

Motion till riksdagen 2007/08:U329

av **Rosita Runegrund (kd)**

Handelsavtal för rättvis handel

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att EU inte ingår några handelsavtal utan att först ha genomfört oberoende hållbarhets- och utvecklingsanalyser (sustainability impact assessments) som tydliggör effekterna för fattiga människor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i offentliga underlag ska redogöra för hur rättighets- och fattigdomsperspektiven från PGU genomsyrar Sveriges handelspolitiska analys och offentliga handelspolitiska ställningstaganden.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att EU inte använder bistånd som påtryckningsmedel i handelsförhandlingar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att de handelsavtal som EU ingår ska syfta till att fattiga ges förutsättningar att skapa en rättvis och hållbar utveckling.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att de handelsavtal som EU ingår ska innehålla tydliga bestämmelser om mekanismer för gemensam uppföljning och utvärdering av avtalen utifrån objektiva utvecklingskriterier.

Motivering

Handel är en viktig pusselbit för att bidra till fattigdomsbekämpningen i världen, de internationella och bilaterala handelsavtal som EU ingår i har oerhört stor betydelse för världens fattiga. Tyvärr har ojämlika styrkeförhållanden och de rika ländernas kortsiktiga egenintressen ofta präglat förhandlingarna, vilket lett till avtal som i delar inte alls gynnar de fattigas intressen.

Fel! Okänt namn på

Dessa ojämlika styrkeförhållanden påverkar fattiga länders möjligheter att utveckla sitt eget jordbruk, förädla sina produkter och utveckla sina marknader. Afrika är i genomsnitt mer beroende av export jämfört med OECD, exporten består emellertid till en betydligt högre grad av oprocessade råvaror. Förädling motverkas av EU:s s.k. tullekalering, dvs. ökade tullar i förhållande till förädlingsgrad, från t.ex. kakaopasta (9 % tull) till choklad (30 % tull) (UNDP, Human Development Report 2005). Därför måste EU revidera sin handelspolitik och de internationella och bilaterala handelsavtalen måste göras till instrument för en rättvis och hållbar utveckling.

För att fatta kloka beslut som kan gynna en rättvis och hållbar utveckling krävs bra underlag. Tyvärr saknas det i många av dagens handelsförhandlingar oberoende hållbarhets- och utvecklingsanalyser (s.k. sustainability/development impact assessments). I de fall de görs, så sker det ofta parallellt med förhandlingarna, istället för i förväg, vilket försvårar för förhandlingsparterna att fatta välinformerade beslut. Så har fallet t.ex. varit med de ekonomiska partnerskapsavtal som nu förhandlas mellan EU och AVS-länderna (Afrika, Västindien och Stillahavsregionen). I framtiden måste detta förhållande förändras så att man redan vid förhandlingsbordet har en klar bild av vilka effekter olika alternativ får på fattiga människor och miljö.

Den socialdemokratiska regeringen tog inte Sveriges politik för global utveckling (PGU) på allvar. Man gav löpande information om svenskt agerande och svenska positioner i EU-nämnden, men kunde inte på ett tydligt sätt redogöra för hur PGU omsattes i praktiken genom handelspolitiken. Därför är det viktigt för alliansregeringen att nu på ett exemplariskt sätt redogöra för hur rättighets- och fattigdomsperspektiven från PGU genomsyrar Sveriges handelspolitiska analys och offentliga handelspolitiska ställningstaganden. Detta skulle förslagsvis kunna göras genom offentliga underlag kring Sveriges handelspolitiska analys och handelspolitiska ställningstaganden.

De exakta handelspolitiska ställningstagandena kan, av förhandlingstekniska skäl, kanske inte alltid offentliggöras men underlag skall i största möjliga mån vara tillgängliga för allmänheten. Detta är en trovärdighetsfråga och en möjlighet att visa att alliansregeringen avser att förverkliga en koherent politik i linje med Sveriges politik för global utveckling.

I både internationella och bilaterala handelsförhandlingar har det förekommit anklagelser om att rika länder använder bistånd som påtryckningsmedel för att få fattiga länder att gå med på avtal som kanske inte alltid gynnar deras utveckling. T.ex. deklarerade EU-kommissionen vid Joint Ministerial Trade Committee i mars i år att "resurserna kommer att matcha AVS-ländernas ambitionsnivå". I rapporten "Partnership Under Pressure" av brittiska Christian Aid finns fler exempel på hur EU-kommissionen på ett otillbörligt sätt kopplat löften om bistånd till utfallet i EPA-förhandlingarna.

Det är inte acceptabelt att Sverige indirekt på detta sätt bidrar till att använda bistånd som påtryckningsmedel. Regeringen måste sätta ner foten när det gäller kommissionens agerande och istället visa på en konstruktiv anda. Detta skulle EU kunna göra genom att gå före och visa på fördelarna av en öppen och rättvis handel, istället för att påtvinga fattiga länder reformer som kanske inte ligger i deras intressen eller högst på deras prioriteringslista.

Fel! Okänt namn på

Moderna handelsförhandlingar handlar om mycket mer än tullar och kvoter. Genom frågor som rör t.ex. patenträttigheter, investeringar och offentlig upphandling kommer handelsförhandlingarna även att påverka miljö- och utvecklingspolitik som tidigare betraktats mer som nationella angelägenheter. Det är viktigt att fattiga länder ges tillräckligt stort politiskt handlingsutrymme för att de ska få möjlighet att omvandla den ekonomiska tillväxt som handeln kan ge till en rättvis och hållbar utveckling.

När handelsavtal väl är på plats är det av yttersta vikt att de följs upp och kontinuerligt utvärderas, för att försäkra att de utgör regelverk som effektivt bidrar till en rättvis och hållbar utveckling. För att göra detta bör mekanismer för gemensam uppföljning och utvärdering av avtalen, utifrån objektiva utvecklingskriterier, skrivas in i de avtal som EU tecknar.

Stockholm den 5 oktober 2007

Rosita Runegrund (kd)